

Lokal utvecklingsplan, byaplan

Namn på plan: Byaplan Norrbyskärr

Datum: 2023-09-18

Registrerad Umeå kommun, av: -

Datum: -

1. Grupp eller förening (organisationsnummer om det finns):

Norrbyskärrs samfällighetsförening
Organisationsnummer 716415-0513

2. Deltagare i arbetet med planen (namn, adress, e-post/telefon):

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

3. Kontaktperson (namn, telefon, e-post):Henrik Domeij, 090120909, henrik.domeij@psykologpartners.seJulia Samberg, 0730558594, juliasamberg@gmail.com**4. Geografiskt område (t.ex. by, byar, församling, valkrets etc.):**

Det geografiska området som berörs av byaplanen är ön Norrbyskärr.

Området idag

5. Befolkningsstatistik för området (tas fram i samarbete med Umeå kommun):

På Norrbyskär finns 59 registrerade småhus, varav 53 är fritidshus. Med ett snitt på cirka 6 personer per hus så ger detta totalt cirka 300 fritidsboende på ön.

6. Koppling till kommunens översikts-, verksamhetsplanering etc. (tas fram i samarbete med Umeå kommun):

Här summeras hur delar av innehållet i byaplanen relaterar till Umeå Kommuns mål för landsbygden.

<https://www.umea.se/byggaboochmiljo/oversiktsplanochdetaljplaner/oversiktsplan/oversiktsplanensdelarfordjupningaroch tillagg/landsbygden.4.250f9659174ae4b9794281.html>

Den övergripande målsättningen för hållbar landsbygdsutveckling i Umeå kommun är: *”Umeå landsbygd är en attraktiv plats för boende, näringsliv, föreningar och besökare, där hållbar tillväxt, god livskvalitet och samverkan mellan landsbygdsaktörer är i fokus.”* Utöver detta finns fem tematiska målområden;

”Skapa attraktiva livsmiljöer genom en hållbar bebyggelsestruktur, som stöttar lokal utveckling, service och kollektivtrafik. På samma sätt som i staden och tätorterna uppmuntras en blandning av upplåtelseformer, bostadstyper och storlekar.”

Byaplanen tar upp betydelsen av att förstärka kunskapen kring och förståelsen för befintliga kulturhistoriska- och naturvärden och hitta en balans för kommande utveckling, att utveckla varsamt och inte exploatera bort det som skapar en attraktiv livs- och besöksmiljö. Idag finns möjlighet att besöka Norrbyskär dagtid samt övernatta hos någon av verksamheterna på ön. Den lägerverksamhet som drivs genom KFUM och kyrkan ger en bred målgrupp möjligheten att besöka och vistas på Norrbyskär.

”Utveckla och stärka det lokala näringslivet som motor för hållbar landsbygdsutveckling.”

Byaplanen tar upp vikten av att stärka besöksnäringen på ön. Grundförutsättningen är en väl fungerande kollektivtrafik med tåg, buss och färja. För besökande med egen båt krävs en väl fungerande gästhamn. Besöksnäringen kräver att det finns tillgång till matservering, möjlighet till övernattnig och viss handel av dagligvaror. Planen tar upp idéer kring hur utveckling av befintliga resurser på ön kan utvecklas för att stimulera besöksnäringen och öppna upp möjligheter för en förlängd säsong genom exempelvis att stärka och vidareutveckla traditionen av kulturarrangemang på ön och utveckla aktiviteter inom exempelvis byggnadsvård, hantverk, hälsa, naturturism.

”Säkra tillgång till väl fungerande offentlig service och utöka samordning och samverkan mellan olika serviceaktörer.”

Planen belyser att det är viktigt med fortsatt god samverkan med Umeå kommun kring färjetrafik samt infrastrukturella frågor på ön som rör avfallshantering, vatten- och avlopp, el och internet samt vägnät.

”Öka möjligheterna till hållbart resande och robustheten i infrastrukturen för förbättrad kommunikation.”

Grundförutsättningen är en väl fungerande färja Norrbyn - Norrbyskär samt kollektivtrafik på land Umeå - Norrbyn. Stabilt internet är viktigt för att kunna bedriva verksamhet samt för boende som vill arbeta från ön. Klimatförändringar kommer troligtvis på sikt att möjliggöra en längre säsong, med senare isläggning och tidigare islossning, vilket öppnar möjligheter till en utökad färjesäsong.

”Främja hållbar tillväxt och god livskvalitet genom aktiv lokal utveckling och lokalt engagemang.”

Samverkan mellan öns aktörer KFUM, kyrkan, Norrbyskärs samfällighetsförening, Museet, Herrgården och Norrbyskärsfärjan krävs för att bevara möjligheten till en levande skärgårdsö. Lokala initiativ och lokalt förankrade projektidéer, exempelvis genom arbetet med byaplanen, skapar möjligheter för framtida utveckling.

7. Service; offentlig och privat (t.ex. skola, träffpunkt, butik):

Norrbyskärs färjeläge med väntkur, där bland annat posthantering inryms, fungerar i viss mån som en träffpunkt för boende på ön.

Vid färjeläget finns en **kiosk** inrymd i barackbyggnader.

Vid kiosken finns kommunal **avfallshantering** i form av nedgrävda kärl för brännbara sopor och matavfall. Här finns också en mindre kommunal byggnad med besökstoiletter. Återvinningsstation finns vid parkeringen på fastlandet.

Norrbyskärs museum är idag den huvudsakliga träffpunkten för boende på ön där det är möjligt att besöka museets utställningar, äta i museets restaurang samt disponera lokaler för möten. Här finns också ”Lilla Norrbyskär” med lekpark som besökande familjer och boende på ön kan ses i mot entréavgift.

Norrbyskärs herrgård erbjuder möjlighet till övernattnings- och i perioder kaféverksamhet.

Stiftelsen Norrbyskärs Ungdomsgård äger och driver lägerverksamhet i den tidigare Skolkyrkan under namnet **”Kyrkans lägergård”**. Den tidigare skolan består nu av tre hus som inrymmer lektionssalar, kyrksal, modernt restaurangkök, matsal för 70 personer och 66 sängplatser. Sommaren 2023 invigs ett nyuppfört servicehus med duschar, bastu och konferensrum. Inom skolbyggnadernas område finns ytor för sportaktiviteter och samarbetsövningar.

KFUM Umeå är en ideell förening som varit aktiv på Norrbyskär sedan 50-talet. KFUM har en stor lägergård på Stengrundet som inrymmer ca 140 sovplatser och ett stort antal aktiviteter så som klättring, segling och kanotning. Även om den huvudsakliga målgruppen är barn och ungdomar välkomnar KFUMs lägergård även vuxengrupper.

8. Näringsliv:

Norrbykärsfärjan AB bedriver färjetrafiken till och från Norrbyskär.

Kiosk finns vid färjeläget.

Norrbykärs Museum driver restaurang utöver historisk utställning, konsthall och tillfälliga arrangemang, samt barnverksamhet vid "lilla Norrbyskär".

Norrbykärs herrgård erbjuder möjlighet till övernattnig samt i perioder kaféverksamhet.

På vår och höst tar **KFUMs lägergård** emot skolklasser, företagsgrupper och andra för dagsbesök eller övernattningar. Under sommaren arrangeras ett flertal barn och ungdomsläger med olika teman samt ledarskapsutbildningar för ungdomar. Verksamheten bedrivs i huvudsak av frivilliga som engagerar sig ideellt. KFUM vill att alla ska kunna komma till lägergården oavsett socioekonomiska förutsättningar och erbjuder därför kostnadsreducerande platser och friplatser på sina sommarläger till dem som behöver.

Kyrkans lägergård driver främst ungdomsläger som konfirmation. Gården hyrs också ut för bröllop, konferenser, skolläger och andra sammankomster. Gårdens kockar serverar allt från husmanskost till festmåltider. Det går också att anlita gårdens personal för information om Norrbyskärs och skolans historia.

9. Infrastruktur och kommunikationer (t.ex. vägar, VA, bredband):

Kommunikationen till Norrbyskär ombesörjs av idag av Norrbyskärsfärjan AB, med finansieringsstöd av Umeå kommun. Färjan anlöper till samfällighetens kaj.

Umeå Kommun restaurerar och utvecklar nu sin gästhamn vid Kalmarn i ett pågående projekt.

Ångbåtskajen, ett historiskt landmärke som har ett stort infrastrukturellt värde då det är den enda kaj utöver färjkajen vid vilken större båtar och fartyg kan lägga till, däribland Kustbevakning. Här finns även ett tiotal privata båtplatser som hyrs av boende på Stuguskär. Kajen ägs av Umeå kommun.

Brygga vid Truthällan som anlagts och driftas av Hörnefors båtklubb.

Norrbykärs samfällighetsförening äger och underhåller vägar, färjekajer (Norrbyn och Norrbyskär), vattenledningsnät med kommunalt vatten inklusive havs-vattenledning från anslutningspunkt i Norrbyn. Norrbyskärs herrgård har en enskild havs-vattenledning från Norrbyn.

Avloppsanläggningar är antingen enskilda eller ägs i form av gemensamhetsanläggningar av de fastigheter som är anslutna.

10. Föreningar:

Stiftelsen Mo Ångsång driver Norrbyskärs Museum, se även punkt 8. Näringsliv
Stiftelsen Norrbyskärs Ungdomsgård driver kyrkans lägergård, se även punkt 8. Näringsliv
Norrbyskärs samfällighetsförening ansvarar för vattenledningsnät, vägar, färjekaj och gemensamma avloppsanläggningar. Dess medlemmar utgör öns frivilliga brandvärn.
Norrbyskärs konstförening arrangerar årligen konstutställningar, seminarier och andra arrangemang vid Norrbyskärs museum
KFUM, se även punkt 8. Näringsliv

11. Gemensamma tillgångar (t.ex. bygdegård, idrottsplan, stig, väg):

Väntkur färjeläget Norrbyskärs
Fd. Elbod färjeläget Norrbyskärs
Snickeri- och hantverkslokal, Museet
Samlingslokal konsthallen, Museet
Samlingslokal ordenshuset Lilla Norrbyskärs, Museet
Bollplan, Blågrundet
Kyrka tillika samlingsplats för ca 200 personer, Kyrkan
Samlingslokal för ca 40 personer, sammanträdesrum/arbetsrum för 15-20 personer, Kyrkan
Restaurangkök med tillhörande matsal för ca 60 personer, Kyrkan
Nybyggd stor bastu med moderna duschar i 6 duschbås och två WC för rörelsehindrade, Kyrkan
Enkelt utegym, utvecklas kontinuerligt, Kyrkan
Enkla gräsplaner för bollspel etc, Kyrkan
Enkel utescen med plats för ca 200 åskådare med utsikt mot havet, Kyrkan

Vision

12. Vad vill vi gemensamt med vårt område?

En levande skärgårdsö för boende och besökare som utvecklas varsamt med hänsyn till befintliga natur- och kulturvärden.

Vad är det bästa med Norrbyskärs? lyder den första frågan i den enkät som skickades ut till öbor och verksamheter i maj 2022. Svaren på denna fråga beskriver de värden som är mest grundläggande och viktiga för oss på ön. Det vi måste känna till för att kunna bevara. Det vi måste ta hänsyn till då vi diskuterar förslag och förändringar som vi också vill se.

95 procent av dem som besvarat enkäten använder ett eller flera av dessa ord för att beskriva vad som är det bästa med Norrbyskär: *lugnet, naturen, havet, historien, kulturen, miljön*.

Alla svar kan sammanfattas som olika aspekter av det sista - miljön. I fysisk och mental betydelse. Det i miljön som vi mest värdesätter, det vi måste ta hänsyn till då vi kommer in på enkätens övriga svar och önskningar. Som ofrånkomligt påverkar och ibland krockar med varandra och med dessa grundläggande värden. Då måste vi prioritera mellan olika intressen och klargöra för oss själva hur vi bäst kan bevara de överordnade, grundläggande värdena. Och samtidigt åstadkomma de förändringar som vi vill se. Så att det vi tycker är det bästa med Norrbyskär får bestå och samtidigt vara öppet mot förändring och varsam utveckling. Sammanfattningsvis framställer enkätsvaren en vision av att bevara dagens Norrbyskär utifrån den kulturhistoriska miljön och befintliga naturvärden. Samtidigt vill öborna se goda förutsättningar för besöks- och näringsverksamheter, lägerverksamhet för barn och unga samt en fungerande infrastruktur i form av färja och kollektivtrafik mellan Umeå - Norrbyn.

Områdets utmaningar och problem

13. Vilka utmaningar och problem finns i vårt område (t.ex. åldersstruktur, boende, företag, deltagande, kollektivtrafik)?

Färjetrafiken till Norrbyskär är en begränsande faktor för verksamheter, besöksnäring och boende. Även om flertalet boende på ön har tillgång till egen båt är färjetrafiken en viktig förutsättning för exempelvis tyngre transporter och för boende med funktionsnedsättningar. Färjetrafiken är också nödvändig för leveranser till öns verksamheter och för hantverkare som har uppdrag på ön, likaså för sophantering, tömning av slambrunnar och för nödtransporter såsom ambulans och räddningstjänst.

Besökssäsongen är idag relativt kort och även väderberoende vilket innebär att näringsverksamheter drivs med små marginaler och med risk för uteblivna inkomster vid sämre väderförhållanden eller andra omständigheter.

Kollektivtrafiken på land mellan Umeå och Norrbyn är idag en begränsande faktor då turtätheten är gles och inte alltid matchar färjans avgångar.

Båtturismen till Norrbyskär har stadigt minskat och förutsättningarna för båtturism har försämrats i och med att kommunens anläggningar, gästhamn vid Kalmarn respektive Ångbåtskajen, inte har underhållits i tillräcklig grad. Norrbyskärsborna är eniga i att Ångbåtskajen är mycket viktig för ön och bör restaureras, den är ett historiskt landmärke, en självklar mötesplats och har ett stort infrastrukturellt värde då det är den enda kaj utöver färjkajen vid vilken större båtar och fartyg kan lägga till.

Stabil **internetuppkoppling** är i dagsläget en utmaning på ön, både för öns verksamheter som blir allt mer beroende av denna, samt för boende som vill arbeta digitalt från ön. Idag är den enda möjligheten till uppkoppling närmaste 4G-mast vilken finns i Norrbyn. Under högsäsong är det stundtals svårt att över huvud taget komma ut på nätet.

Eventuell **nyexploatering av fastigheter** på Norrbyskär är en utmaning då ön till sin yta är relativt liten och då Norrbyskär är utpekad som ett område av riksintresse för kulturmiljövården. Utveckling av Norrbyskär bör därmed ske varsamt med hänsyn till kultur- och naturmiljö.

En satsning på **ökad turism** till Norrbyskär bör som tidigare nämnts ta hänsyn till öns befintliga värden och ske med hållbarhet i fokus. Ett högre besöksstryck ökar också belastningen på infrastruktur såsom färjekajer, vägar, vatten- och avlopp samt avfallshantering. Här måste ansvarsfördelningen mellan samfällighet och Umeå kommun ses över löpande. Fordonstrafik på ön bör hållas begränsad för att bevara det lugn som enkätsvaren ger ett tydligt önskemål kring.

Umeå kommun är öns stora markägare. Här önskar öns boende och verksamheter att kommunen tar ett större ansvar för den mark man äger på Norrbyskär i form av att hålla efter och röja de stigar som är utpekade som besöksstråk, samt ett övergripande ansvar för naturmiljövården på ön. Utvecklingsåtgärder bör ske i dialog med samfälligheten.

Norrbyskärs samfällighet är en aktiv förening med arbetsgrupper som underhåller vattenledningsnät, vägar, färjekajer och gemensamma avloppsanläggningar. Medlemmar i samfälligheten röjer också sly längs vägar, kring färjeläget och vid badstränder samt ställer årligen ut parkbänkar längs vägarna på ön för besökande, utöver att underhålla sina egna fastigheter. Samfälligheten utför ett stort arbete och bidrar med tid och engagemang för att det som turist ska vara möjligt och givande att besöka ön. Samfällighetens medlemmar utgör också det frivilliga brandvärn som finns på ön, som deltar i brandövningar samt ansvarar för brandförsvarets utrustning på ön, vilken förvaras i en byggnad vid färjeläget.

Områdets möjligheter

14. Byggande och boende, planering av byggande:

Miljön på Norrbyskär är av riksintresse för kulturmiljö och planering, lokalisering och utformning av eventuell ny bebyggelse kräver stor varsamhet.

Kajområdet längs Långgrundets västra sida samt området söder om färjeläget berörs av den sanering som Umeå kommun genomför med finansiering av Naturvårdsverket. Dessa stora och centralt placerade områden där stora markingrepp genomförs skapar möjlighet till utveckling av funktioner som bidrar till Norrbyskärs utveckling utan att nya markområden behöver tas i anspråk. Markområdet söder om färjekajen skulle kunna vara föremål för utveckling genom uppförande av mindre byggnader för att rymma gästhamnsfunktioner, kiosk, turistinformation, bryggor etc. Markområdet längs Långgrundskajen kan utgöra möjlig plats för utveckling av ett strövområde.

Hamnar och båtbyggor fyller en viktig funktion på ön, för såväl besökare som boende. Båtturism och förbättring av gästhamnsfunktioner är en potential till utveckling där kommunen påbörjat ett arbete med att rusta upp gästhamnen vid Kalmarn. Att restaurera Ångbåtskajen är av stor vikt för möjligheten att större båtar ska kunna angöra ön. Längs Långgrundet västra sida som berörs av nuvarande sanering, är det önskvärt att öbor även i framtiden har möjlighet att angöra med båt.

15. Service (t.ex. utbildning, barnomsorg, sjukvård, mötesplatser, café):

Museet fungerar idag i viss mån som en mötesplats för boende.

Ifall området vid färjekajen utvecklas kan ytterligare möjlighet till mötesplatser tillskapas, där flera funktioner bör kunna samsas och planeras yteffektivt.

16. Kommunikationer (t.ex. internet, telefon, kollektiv trafik):

En utvecklingsmöjlighet är en förlängd färjesäsong samt turer anpassade till kollektivtrafik på land mellan Norrbyn och Umeå.

Resande för besökande skulle kunna underlättas genom erbjudande om kombinerad tåg/buss- och färjebiljett Umeå - Norrbyskär. En annan möjlighet är paketresor från Umeå vid sommarkonsorter och andra arrangemang där resa ut till Norrbyskär skulle kunna ingå i biljettpriset.

Inom samfälligheten finns potential till samordning av resor ut till ön, såväl med bil som med båt, med hjälp av en digital plattform.

17. Infrastruktur (t.ex. gång-, cykel- och bilvägar, VA, bredband):

Färjekajer: Hållbar långsiktig drift av färjekajerna är en förutsättning för verksamheter, besökande och boende.

Vägar: Hållbar långsiktig drift av vägar då dessa till stor del nyttjas av besökande och verksamheter.

Vatten och avlopp: Stora kostsamma investeringar görs just nu i gemensamma anläggningar. Delar av ön saknar idag vintervatten vilket på sikt kan vara en utvecklingsåtgärd.

Sophantering och besöks-wc: Förbättring avseende placering och utformning.

Bredband/fiber: Stabil internetuppkoppling är nödvändig för öns näringsverksamheter och för boendes möjlighet att arbeta digitalt från ön. Samfälligheten har tillsatt en arbetsgrupp som utreder frågan.

Stigar och gångstråk: Umeå kommun bör möjliggöra underhåll av utpekade turiststråk, exempelvis befintlig historiestig vid Tannskär.

18. Fritid (t.ex. idrott, nöjen, hobby, rekreation, sammankomster):

Se under projektidéer nedan.

19. Näringsliv (verksamheter som är intressanta för området):

Fortsatt drift och utveckling av befintliga verksamheter:

Norrbykärs Museum, Norrbyskärs Herrgård, kiosk, kyrkans lägergård, KFUM.

Utvecklingsidéer från enkätsvar:

Faciliteter för gästhamn

Handel för dagligvaror, trädgårdsmaterial

Kajak-, kanot-, SUP-uthyrning och guidade turer

Cykeluthyrning

Marknader

Kursverksamhet

Yoga och hälsa

Livemusik, danskvällar

Besök under tidig och sen säsong konferensgrupper, pensionärsgrupper, lägerskoleverksamhet

Projektidéer

20. Vilka idéer finns och är angelägna? Vilka möjliga samarbetspartner finns (t.ex. studieförbund, företag, föreningar, Coompanion, kommun, Länsstyrelsen):

I enkätsvar har följande idéer tagits upp:

INFRASTRUKTUR:

Ångbåtskajen restaurering

Bredband/fiber

Gästhamn med servicebyggnad

Gemensamma båtplatser för boende

Badplatser, förbättra och tillgängliggöra någon badplats

Vägrumror under vägbankar för ökat vattenflöde alternativt broar

Upprustning av färjelägen

Upprustning av yta för sophantering och besöks-wc

Förbättrad kollektivtrafik Umeå - Norrbyn

Längre färjesäsong

Samordning av gemensamma transporter, digital app för samåkning
Vintervatten för de fastigheter som idag endast har sommarvatten
Informationsskyltar för besökande

NATURVÅRD, SKÖTSEL, DRIFT:

Tillsättande av miljögrupp
Naturvårdsplan
Utreda skydd av museieviken från motortrafik
Rusta upp historiestig
Röja sly och hålla ytor öppna med hjälp av betande får

VERKSAMHETER/SERVICE:

Kiosk
Livsmedel/dagligvaror
Samordning av livsmedelsleveranser till ön (verksamheter och boende)
Herrgården
Museet
Lägrerverksamheter
Lånecyklar
Kajakuthyrning/kanot/sup
Kafé vid exempelvis färjekajen
Bodar med handel, hantverk
Cykeluthyrning och cykelverkstad
Restaurang

ANLÄGGNINGAR:

Parkområde Långgrundskajen
Nytt gångstråk längs Långgrundskajen
Bänkar längs Långgrundskajen
Skulpturstråk längs Långgrundskajen
Utomhusscen för musik
Bastu/bastuflotte
Kallbadhus
Brygga med badstege
Utomhusgym
Boulebana
Bagarstuga
Mötesplatser för att dela kunskap och bibehålla social gemenskap
Dansbana för pardans och livemusik
Restaurera fotbollsplanen Stengrundet

ARRANGEMANG:

Segelregatta
Marknad, tex tema mat, trädgård

Loppisbutik
 Sociala temadagar
 Aktiviteter för barn
 Idrottsförening barn och unga
 Kulturaktiviteter
 Musikevent, musikkurser via studieförbund
 Fortsätta kulturutbudet och verksamhet inom konstföreningen
 Återuppta Norrbyskärsdagarna
 Trädgårdsbutik något tillfälle försommar
 Fortsätta museets arrangemang tex musikquiz
 Kurser inom skapande, hantverk, byggnadsvård
 Yoga och hälsa
 Brädspelskvällar
 Plantbyttardagar, odlingsgrupp, odla upp de gamla potatislanden Långgrundet
 Gemensamma idrottsträffar sommartid tex fotboll, brännboll, kubb
 Musikarrangemang
 Historiekvällar
 Sociala aktiviteter som stärker sammanhållning, både unga och gamla
 Norrbyskärskvällar på museet
 Filmkvällar
 Musik och trubadur vid Herrgården
 Kurser i byggnadsvård och hantverk (slöjdsal Lilla Norrbyskärs, smedja KFUM)
 Ö-loppis
 Gemensam ö-picknick
 Öppet hus i bostadshusen, studera byggnadslösningar
 Löpgrupp för vuxna, träning tillsammans
 Prova-på-paddling, gemensamma kajakturer
 Ö-fest varje år för boende
 Kafferep på bygatan
 Ekologisk odling, öppna besök i trädgårdar
 Sommarfritids före och efter industrisemesterveckor för att möjliggöra för fler att arbeta digitalt från ön

Fortsättning

21. Hur vill vi jobba vidare med planen (t.ex. möten, information, kontakter, vem gör vad):

Byaplanstexten återkopplas till samfällighet och verksamheter samt Umeå Kommun innan den färdigställs.

Byaluncher är möjliga att ordna sommartid för att ta vara på engagemanget på ön. För 2023 planeras en aktivitet tidigt på säsongen med fokus på denna byaplan.

En byalunch har hållits i augusti 2022 där en sammanställning av enkätsvaren presenteras och där öbor fick möjlighet att diskutera idéer som förts fram. Vid denna röstade närvarande öbor för att starta en ny ideell

förening på ön som kan arbeta med konkreta projektidéer som inte nödvändigtvis ryms inom Norrbyskärs samfällighets ansvarsområden enligt stadgar. Detta skulle innebära en mindre startsträcka för vissa arbetsgrupper och projektidéer och erbjuda en plattform för de öbor som önskar arbeta mot att realisera projekt i behov av finansiering från olika källor.

22. Tidplan för genomförande - när ska vi göra vad?:

Färdigställande av byaplan sommar 2023.

Eventuell nybildning av utvecklingsförening, 2023.

För många projektidéer så kan öborna påminnas om dessa vid byaluncher och andra sammankomster och nya intressegrupper/arbetsgrupper bildas löpande med utgångspunkt i byaplanens långsiktiga vision för ön.

Förankring

23. Hur har vi förankrat arbetet med planen och själva planen hos boende och verksamma i området? Hur kommer vi att förankra planen i fortsättningen?:

Byaplansarbetet inleddes med en enkät som gick ut till boende och verksamheter på ön i maj 2022. I augusti hölls en byalunch i kyrkans lokaler där enkätsvaren presenteras. Under hösten 2022 har ett utkast till text tagits fram. Byaplanens första utkast förankras hos Umeå Kommun, samfällighet och verksamheter under februari 2023.

En träff under tidig säsong 2023 planeras in av byaplansgruppen med syfte att orientera intresserade kring byaplanen och organisera eventuella arbetsgrupper som kan ingå i en nybildad utvecklingsförening.

Extra

24. Bygdens historia:

Norrbyskär är riksintresse enligt miljöbalkens 3 kap. 6 § och riksintresseområdet är upptaget i kommunens översiktsplan.

På Norrbyskär byggdes en gång Europas största ångsåg, ett komplett sågverkssamhälle med kyrka, skola, affär och bostäder för 1500 invånare. Det som gör Norrbyskär till en speciell plats är egentligen inte själva sågverket. Sågverkssamhällen av det här slaget fanns det många av längs Norrlandskusten runt sekelskiftet. Det speciella med Norrbyskär är att samhället blev en egen liten värld – en värld noga uttänkt av Frans Kempe. Sammanhållningen var stark och arbetarna hade förmåner som arbetare på fastlandet ofta inte

hade. Lönen var relativt hög och gratis boende erbjöds, av en hög standard för att vara på den här tiden. Arbetarna fick också tillgång till ved, sjukvård och land att odla på. De arbetare som bodde här var gynnade, på många sätt. Men det var också ett samhälle som präglades av en stark social kontroll. Skulle man bo här och ta del av förmånerna behövde man rätta sig i ledet och följa reglerna.

"Kusligt och ensligt för folket kan det nog bliva de första åren, men då platsen blir fullt färdig och hundratal människor bo där, blir den ett centrum dit befolkningen ikring söker sig. Göres dessutom åtskilligt för arbetarnas trevnad, få de det lika bra eller bättre där än annorstädes, urståndsatta som de äro att skaffa sig rusdrycker och förstöra sina pengar på dumheter. " (Norstedt 1994 s.17)

Besökarna idag förundras av Norrbyskärs historia- samhället som försvann lika plötsligt som det byggdes upp.

Verksamheten på Norrbyskärs nådde sin höjdpunkt på 1920-talet. Nationell och internationell konkurrens i samverkan med konjunkturedgång medförde att verksamheten började minska från och med 1930-talet och verksamheten lades slutligen ned år 1952. Efter detta levde pensionärer från sågverkstiden kvar samt anställda med uppgift att avveckla verksamheten.

Från slutet av 1960-talet påbörjade MoDo en försäljning av fastigheter på ön. 1972 flyttade ett 30-tal personer, varav flera barnfamiljer ut till Norrbyskärs, för att bli åretruntboende. Här bodde då ett tiotal pensionärer från sågverkstiden kvar. Öns inflyttade barn gick i skola i Norrbyn och transporter skedde sommartid med båt och vintertid med skoter eller hydrokopter. Färjetrafiken, i statlig regi genom Trafikverket, var ålagda att ombesörja vintertrafik. Under denna tid fanns ett stort engagemang på ön för gemensamma aktiviteter och exempelvis anordnades Norrbyskärsdagarna, kammarmusikläger och kurser av olika slag. 1974 fattade Trafikverket, efter protester, beslut om att låta färjetrafiken övergå i kommunal regi. 1977 fattades ett kommunalt beslut om att Norrbyskärs skulle bli till en ö för sommarboende med kommunikationer endast sommartid. Öns barnfamiljer och de sista pensionärerna från sågverkstiden flyttade därför i land 1977 och sedan dess finns inga åretruntboende på Norrbyskärs.

25. Övrigt: